

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ความขัดแย้งในเรื่องสั้นช่อการะเกด ปี 2553 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำแนกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาเรื่องสั้น
 - 2.1.1 ความหมายของเรื่องสั้น
 - 2.1.2 ลักษณะและประเภทของเรื่องสั้น
 - 2.1.3 องค์ประกอบของเรื่องสั้น
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม
- 2.3 แนวคิดที่เกี่ยวกับความขัดแย้งในวรรณกรรม
 - 2.3.1 ความหมายของความขัดแย้งในวรรณกรรม
 - 2.3.2 ประเภทของความขัดแย้งในวรรณกรรม
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง
 - 2.4.1 ความหมายของปัญหา
 - 2.4.2 วิธีการแก้ไขปัญหา
- 2.5 ความรู้เกี่ยวกับนิตยสารเรื่องสั้นช่อการะเกด
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องสั้น
 - 2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความขัดแย้งในวรรณกรรม
 - 2.6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหา
 - 2.6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องสั้นช่อการะเกด

2.1 แนวคิดและทฤษฎีในการศึกษาเรื่องสั้น

2.1.1 ความหมายของเรื่องสั้น

นักวิชาการและนักศึกษาวรรณกรรมได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับความหมายของเรื่องสั้นไว้ดังต่อไปนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 975) ได้อธิบายความหมายของคำว่าเรื่องสั้นว่าเป็นบันเทิงคดีร้อยแก้วรูปแบบหนึ่ง มีลักษณะคล้ายนวนิยายแต่สั้นกว่า โดยมีเหตุการณ์ในเรื่องและตัวละครน้อย มักจบแบบพลิกความหมายหรือจบแบบทิ้งให้คิด

สุทัศน์ วงศ์กระบอกถาวร (2550 : 3) เรื่องสั้น หมายถึง วรรณกรรมร้อยแก้วประเภทบันเทิงคดีที่มีขนาดสั้น โครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีตัวละครน้อย ใช้ฉากและเวลาจำกัด การดำเนินเรื่องจะผูกติดอยู่กับแก่นเรื่องซึ่งมีเพียงประการเดียว ส่วนใหญ่แล้วเรื่องสั้นควรจะต้องเป็นเรื่องที่อ่านได้ต่อเนื่องจากต้นจนจบภายในช่วงเวลาเดียว และโดยทั่วไปใช้เวลาอ่านตั้งแต่ต้นจนจบรวดเดียวไม่น่าจะเกิน 1 ชั่วโมง

ธิดา โมสิกรัตน์ (2539 : 698) กล่าวว่า เรื่องสั้น หมายถึงงานเขียนที่แต่งเป็นเรื่อง มีขนาดสั้น และมีโครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีแก่นเรื่องเดียว โดยแสดงออกมาในวิถีการดำเนินชีวิตของช่วงชีวิตตัวละคร มีตัวละครน้อย ใช้ฉากและเวลาจำกัด ลักษณะเด่นเหล่านี้ต้องนำไปสู่ความสมบูรณ์ในตัวเองของเรื่องสั้น ทำให้เรื่องสั้นมีลักษณะเสร็จสิ้นกระเสาะความในตัว

เจือ สตะเวทิน (2511 : 442) ได้นิยามความหมายของเรื่องสั้นไว้ว่า เรื่องสั้น คือนิยายชนิดหนึ่งที่มีการเริ่มต้นและการสิ้นสุด เป็นนิยายของคนที่น่าพิศวงชีวิตอยู่ในโลกที่ต้องเอาชนะชะตากรรมกัน โดยมากเป็นเรื่องที่ผู้แต่งสมมุติขึ้น เป็นเรื่องที่ไม่ขัดกับหลักวิทยาศาสตร์ คือ ไม่ใช่เรื่องที่มีอานุกาพย์ มหัศจรรย์อันเหลือเชื่อ ลักษณะจะต้องเป็นเรื่องสมจริง (Realistic) ในชีวิตปัจจุบัน

สรุปว่า เรื่องสั้นเป็นบันเทิงคดีร้อยแก้วรูปแบบหนึ่ง มีขนาดสั้น มีโครงเรื่องที่ไม่ซับซ้อนจนเกินไป แนวคิดของเรื่องก็มีเพียงแนวคิดเดียว ตัวละครและฉากมีจำกัด

2.1.2 ลักษณะของเรื่องสั้น

เรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมร้อยแก้วที่มีแนวการเขียนที่พัฒนาขึ้นมาจากนิทานหรือนิยาย โดยที่ได้รับความนิยมการเขียนจากตะวันตก มีนักวิชาการได้อธิบายลักษณะและแบ่งประเภทของเรื่องสั้นไว้ ดังต่อไปนี้

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543 : 156-157) อธิบายเรื่องสั้นมีลักษณะสำคัญที่สังเกตได้ชัดเจนมี 8 ประการ ดังนี้

1. ความยาว เรื่องสั้นมีความยาวพอประมาณ โดยทั่วไปนิยมกำหนด ความยาวของเรื่องสั้นจากเวลาที่อ่านคือภายในระยะเวลา 5-50 นาที หรือจากจำนวนคำประมาณ 2,000-12,000 คำ
2. โครงเรื่อง เรื่องสั้นมีโครงเรื่องเดียว และเป็นโครงเรื่องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนเพราะมีข้อจำกัดในเรื่องความยาว โครงเรื่องที่ประกอบด้วยข้อขัดแย้ง (Conflict) อุปสรรค (Obstacles) และการต่อสู้ (Struggle)

3. แก่นเรื่องหรือแนวคิด เรื่องสั้นมุ่งเสนอแนวคิดหรือแก่นของเรื่องเพียงข้อเดียว
 4. ตัวละคร เรื่องสั้นมีตัวละครน้อย โดยเฉพาะตัวละครที่มีบทบาทสำคัญหรือเป็นตัวละครเอก มักมีเพียง 2 - 3 ตัวเท่านั้น
 5. บทสนทนา เรื่องสั้นมีบทสนทนาที่ใช้ภาษาได้สมจริง สอดคล้องกับตัวละครและสภาพแวดล้อม
 6. ฉากและบรรยากาศ มีความสัมพันธ์กันและสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและที่สำคัญที่สุดคือต้องสมจริง
 7. ตอนจบของเรื่อง เรื่องสั้นอาจมีจุดจบแบบธรรมดา (Satisfying Ending) คือจุดจบเรื่องเป็นไปตามความคาดหมายของผู้อ่าน หรือมีจุดจบเรื่องแบบพลิกความหมาย (Twist Ending) คือจุดจบของเรื่องมิได้เป็นไปตามผู้อ่านคาดหมายไว้ตลอดเวลาที่อ่านเรื่องสั้นนั้นตั้งแต่ต้นมาก็ได้
 8. ความแน่น เรื่องสั้นมีความแน่นพอดี หมายถึงต้องมีกลวิธีการทำบทสนทนา การพรรณนาฉาก บรรยากาศ และตัวละคร ให้กระชับรัดกุมและมีประโยชน์ต่อการดำเนินเรื่องมากที่สุด อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา เรื่องสั้นของไทยเริ่มมีพัฒนาการที่คลี่คลายขยายตัวไปจากเดิมมากทั้งในด้านรูปแบบ แนวคิด เนื้อหา และกลวิธีการแต่ง
- ประทีป เหมือนนิล (2533 : 40) กล่าวถึงลักษณะของเรื่องสั้นมี 6 ประการ ดังนี้
1. มีโครงเรื่อง หมายถึงเป็นเรื่องที่มีการเปิดเรื่องในตอนต้น มีการคลี่คลายขยายเรื่องโดยมีข้อขัดแย้งระหว่างตัวละครเพื่อนำไปสู่จุดสุดยอด (Climax) ในตอนกลาง และมีการปิดเรื่องในตอนท้าย ซึ่งส่วนมากจะเป็นการปิดเรื่องชนิดที่ผู้อ่านคาดไม่ถึงด้วย จึงจะถือว่าเป็นโครงเรื่องที่สมบูรณ์
 2. มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวและมีผลอย่างเดียว หมายถึงว่า ในแต่ละโครงเรื่องนั้นจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายและมุ่งแสดงผลของเรื่องออกมาเพียงอย่างเดียว
 3. ใช้เวลาน้อย หมายถึง เวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโครงเรื่อง จะต้องกำหนดลงไปอย่างแน่ชัดให้จบลงในชั่วระยะเวลาสั้น ๆ เช่น หนึ่งชั่วโมงหรือหนึ่งวัน
 4. ใช้ตัวละครน้อย หมายถึง ตัวละครที่มีบทบาทสำคัญ ควรมีได้ไม่เกิน 4-5 ตัว เพื่อให้การดำเนินเรื่องรวดเร็วและรวบรัดไปสู่จุดจบที่มุ่งหมาย
 5. มีขนาดสั้น โดยปกติจะถือว่าเรื่องสั้นขนาดมาตรฐานควรมีความประมาณ 4,000 - 5,000 คำ
 6. ต้องมีความแน่น หมายถึง การที่จะต้องใช้จำนวนโวหาร การสร้างฉาก ตัวละคร บทสนทนา ฯลฯ ให้กระชับรัดกุมและมีประโยชน์ต่อการดำเนินเรื่องมากที่สุด

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมที่มีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และให้แนวคิดต่าง ๆ จึงมีการแบ่งประเภทตามลักษณะของเรื่องสั้น ดังที่ สุชาติ สวัสดิ์ศรี (2518 : 19-47) จำแนกเรื่องสั้นออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่ม 1 อุตถนิม ลักษณะงานเขียนในกลุ่มอุตถนิมจะเสนอเนื้อหาออกมาในลักษณะ สมจริง สะท้อนปัญหาต่าง ๆ ออกมาอย่างสมจริง การดำเนินเรื่องเป็นไปอย่างเรียบง่าย ยืดรูปแบบ การมองภายนอกเป็นหลัก

กลุ่ม 2 สัญลักษณ์ งานเขียนในลักษณะนี้มักเป็นการเขียนที่แสดงความซับซ้อนของจิตใจ เป็นงานเขียนที่มองภายใน รูปแบบในการเขียนนิยมใช้กลวิธีย้อนกลับไปกลับมา และลักษณะที่ โดดเด่นของกลุ่มนี้ คือการเขียนแบบซ่อนเร้น โดยใช้สัญลักษณ์ที่ต้องให้ขบคิดปรากฏอยู่ใน การบรรยายฉาก ตัวละคร รวมทั้งปัญหา ความขัดแย้งต่าง ๆ

กลุ่ม 3 เนื้อความจริง งานเขียนในกลุ่มนี้ บางครั้งลักษณะการเขียนจะเป็นเรื่องเล่าจากโลก ของความฝัน ซึ่งบางทีมีการเขียนของนวนิยาย วิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ และบางครั้งก็ใช้เทคนิค การตัดต่อแบบภาพยนตร์เข้ามาผสมผสานในงานเขียนด้วยวิธีการตัดภาพย้อนกลับไปกลับมา

กลุ่ม 4 กระเทาะสังคม งานเขียนลักษณะนี้จะเป็นงานเขียนที่สมจริง (คล้ายอุตถนิม) แต่ ที่แตกต่างออกไปจนเด่นชัดก็คือ งานเขียนจะมุ่งไปที่การเสียดสีสังคม เย้ยหยันความเป็นไปในชีวิต และสังคมครอบตัวเป็นส่วนใหญ่

กลุ่ม 5 แปลกแยก งานเขียนของนักเขียนที่ใช้ลักษณะการเขียนในกลุ่มแปลกแยกนี้จะมี ทรศนะต่อสภาพมนุษย์ในลักษณะที่มองว่ามนุษย์ในสังคมได้ถูกตัดขาดจากความเชื่อและ กฎเกณฑ์แบบเก่า

ดังนั้นการแบ่งประเภทเรื่องสั้นมีการแบ่งตามลักษณะของเนื้อเรื่องสั้น เป็นประเภท อุตถนิม สัญลักษณ์ เนื้อความจริง กระเทาะสังคม และแปลกแยก เรื่องสั้นที่จัดแบ่งลักษณะนี้จะยึด เอาแนวการเขียนของผู้เขียนเป็นหลัก

นอกจากนี้ อุคม หนูทอง (2522 : 117) ได้อธิบายเปรียบเทียบเรื่องสั้นกับนวนิยายและนิทาน ว่ามีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. ทำนองแต่ง เปลี่ยนจากการใช้พรรณนาโวหารซึ่งมีลักษณะไม่สมจริง เป็นการบรรยาย ตัวละครและฉากอย่างสมจริง แต่งบทเจรจาให้เหมือนกับที่เป็นอยู่ในชีวิตจริง ๆ

2. วิธีเสนอเรื่อง นิทานและนิยาย เดิมผู้ประพันธ์ใช้วิธีบรรยายเรื่องแต่เพียงผู้เดียวโดยตลอด แต่เรื่องสั้นมีบทบรรยายของผู้ประพันธ์สลับกับบทเจรจาของตัวละคร

3. การสร้างโครงเรื่อง มีเงื่อนไขให้ชวนสงสัยว่าจะดำเนินเรื่องไปอย่างไร ส่วนนิทานและ นิยายผู้อ่านสามารถเดาเรื่องได้

4. แนวคิด เรื่องสั้นจะแสดงแนวคิดหรือพรรณนาอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้แต่ง มิใช่เพื่อสั่งสอนหรือแสดงคตินิยมแต่เพียงอย่างเดียวเช่นนิทาน

สรุปได้ว่าลักษณะของเรื่องสั้น เป็นเรื่องที่แต่งแบบสมมุติ มีความยาวไม่มากนัก ใช้เวลาอ่านน้อย โครงเรื่องมักไม่ซับซ้อนและประกอบด้วยความขัดแย้งหรือปมปัญหา ในแต่ละเรื่องมีแนวคิดสำคัญเพียงแนวคิดเดียว มีตัวละครน้อย ฉากและบทสนทนาต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ดำเนินเรื่องอย่างกระชับรัดกุมและมีประโยชน์ต่อการดำเนินเรื่องมากที่สุด นอกจากนี้มีการแบ่งประเภทตามลักษณะเนื้อเรื่องและแนวการเขียนของผู้แต่ง

2.1.3 องค์ประกอบของเรื่องสั้น

องค์ประกอบของเรื่องสั้นมีหลายประกอบหลายอย่างรวมกัน แต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญหากขาดไปอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะทำให้เนื้อหาของเรื่องสั้นนั้นไม่สมบูรณ์ นักวิชาการได้อธิบายของค์ประกอบของเรื่องสั้นซึ่งแบ่งได้ดังนี้

สุทัศน์ วงศ์กระบกถาวร (2550 : 105-125) กล่าวว่า องค์ประกอบเรื่องสั้นแบ่งตามโครงสร้างได้ 6 ลักษณะดังนี้

1. โครงเรื่อง คือ ชุคของเหตุการณ์ที่ปรากฏอันเป็นทิศทางของการดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งในลำดับเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ต้องเป็นเหตุผลต่อกันอย่างมีเอกภาพ และเงื่อนไขดังกล่าวนี้เกิดจากการจัดระเบียบทางความคิดของนักเขียนที่มองเห็นภาพรวมของเรื่องก่อนการลงมือเขียน โดยมีจุดเด่นอยู่ที่การสร้างความขัดแย้งในการดำเนินเรื่อง เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาของตัวละคร รวมทั้งผลของการแก้ไขนั้นว่าสำเร็จหรือล้มเหลวอย่างไร

2. แก่นเรื่อง เป็นแนวคิดหรือสาระสำคัญของเรื่องที่คุณเขียนต้องการจะนำเสนอต่อผู้อ่านเป็นแนวคิดรวบยอด (Concept) ของผู้เขียนที่ต้องการนำเสนอต่อผู้อ่านเป็นสาระสำคัญ

3. ตัวละคร คือ ผู้ประกอบพฤติกรรมตามเหตุการณ์ในเรื่อง หรือผู้ได้รับผลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง ตัวละครไม่จำกัดอยู่แต่เพียงมนุษย์ อาจเป็นอมมนุษย์ ภูตผีปิศาจ เทวดา สัตว์ หรือสิ่งของไม่มีชีวิตที่ถูกสมมติขึ้นให้เป็นเหมือนสิ่งมีชีวิตก็ได้

4. บทสนทนา คือ ถ้อยคำในการสนทนาระหว่างตัวละครในเรื่องตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปหรือมากกว่านั้น โดยปกติแล้วบทสนทนาในเรื่องสั้นจะเขียนอยู่ในเครื่องหมายอัญประกาศ (“...”) และมักจะแยกคำพูดโต้ตอบกันของตัวละครไว้คนละบรรทัด

5. มุมมอง มุมมองบางครั้งเรียกว่ากลวิธีเล่าเรื่องก็ได้หมายความว่าเรื่องที่เรากำลังสร้างขึ้นนั้น จะกำหนดให้ใครเล่าเรื่องหรือเล่าผ่านสายตาของใครนั่นเอง

6. ฉากและบรรยากาศ ฉาก หมายถึง เวลาและสถานที่ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่ตัวละครแสดงบทบาทอยู่ ฉากในเรื่องสั้นมักจะปรากฏคู่กับบรรยากาศ ซึ่งจะบ่งบอกถึงอารมณ์และความรู้สึกที่เกิดขึ้นในฉากนั้น

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543 : 161-163) อธิบายว่าเรื่องสั้นมีส่วนประกอบของเรื่องทำงานองเดียวกับเรื่องบันเทิงคดีประเภทอื่น ๆ คือ ประกอบด้วยแก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศ ดังนี้

1. แก่นเรื่อง คือ แนวความคิดหรือจุดสำคัญของเรื่องที่คุณแต่งมุ่งจะสื่อให้ผู้อ่านทราบ แต่เนื่องจากเรื่องสั้นมีขนาดจำกัด เรื่องสั้นจึงมีแก่นเรื่องเพียงแก่นเดียวหรือมุ่งสะท้อนแนวคิดของผู้แต่งเพียงประการเดียว เช่น ชี้ให้เห็นความแปลกประหลาดเพียงเรื่องเดียว หรือแสดงอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือแสดงชีวิตในแง่มุมที่แปลกเพียงมุมเดียว หรือเผยแพร่ทัศนะของผู้แต่งเพียงข้อเดียว เป็นต้น

2. โครงเรื่อง คือ แก่นโครงเรื่องที่คุณแต่งกำหนดไว้ก่อนว่าจะแต่งเรื่องไปในทำนองใด จึงจะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามเรื่องอย่างตื่นเต้นและกระหายใคร่รู้ไปได้ตลอดทั้งเรื่อง โครงเรื่องที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องอาศัยกลวิธีการผูกปม การคลายปม และการหวนเรื่อง ตลอดจนกลวิธีการเปิดเรื่อง การปิดเรื่อง และการดำเนินเรื่องที่ดีของผู้แต่ง กลวิธีการผูกปมที่ดีนั้นจะต้องประกอบด้วยข้อขัดแย้ง อุปสรรค และการต่อสู้ด้วย อย่างไรก็ตาม เรื่องสั้นที่ดีควรจะมีโครงเรื่องง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนเพียงโครงเรื่องเดียว เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องความยาว

3. ตัวละคร คือ ผู้แสดงบทบาทสมมุติตามที่ผู้แต่งกำหนด โดยทั่วไปผู้แต่งมักกำหนดให้ตัวละครในเรื่องสั้นมีน้อยตัว เพราะเรื่องสั้นมุ่งแสดงแก่นของเรื่องเพียงแง่เดียวหรือมุ่งแสดงผลของเรื่องเพียงข้อเดียว ฉะนั้นเพื่อให้เรื่องดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางได้เร็วที่สุด ผู้แต่งจึงนิยมสร้างตัวละครให้มีน้อยตัว คือมีตัวละครเอกเพียงหนึ่งหรือสองตัว จะมีตัวละครประกอบที่เป็นประโยชน์ต่อเรื่องจริง ๆ อีก 2 ถึง 3 ตัวเท่านั้น

4. บทสนทนา คือ ถ้อยคำที่ตัวละครใช้พูดจาโต้ตอบกัน บทสนทนาอาจมีประโยชน์ต่อการเขียนเรื่องสั้น เพราะช่วยทำให้เรื่องดำเนินสืบหน้าไปได้โดยผู้แต่งไม่ต้องอธิบายความให้ยืดเยื้อ ช่วยสะท้อนบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของตัวละคร หรือช่วยสร้างบรรยากาศของเรื่องให้เป็นไปตามธรรมชาติ และพร้อมกันนี้ก็อาจช่วยหลีกเลี่ยงความซ้ำซากของการบรรยายไปในตัวด้วยก็จริง บทสนทนาที่มีประโยชน์ต่อเรื่องสั้นมากที่สุด เป็นบทสนทนาที่กระชับและใช้ให้ตรงประเด็นของเรื่อง

5. ฉาก คือ สถานที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง ซึ่งหมายรวมถึงเวลาและภาพที่แวดล้อมเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วย ฉากที่สำคัญในเรื่องสั้นมักจะมิกกล่าวถึงเพียงฉากเดียว เพราะผู้แต่งถือว่า ยังใช้เหตุการณ์สถานที่ และเวลาในเรื่องน้อยเท่าใด ก็ยังมีผลทำให้แนวคิดของเรื่องชัดเจนขึ้นเท่านั้น ผู้แต่งเรื่องสั้นจะ

เลือกเอาเหตุการณ์สำคัญของเรื่องกล่าวอย่างละเอียดเพียงเหตุการณ์เดียว พร้อมกันนี้ก็กล่าวถึงสถานที่สำคัญเพียงแห่งเดียวและกล่าวถึงระยะเวลาที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่องด้วยช่วงสั้น ๆ เท่านั้น

6. บรรยากาศ คือ อารมณ์ต่าง ๆ ของตัวละครที่เกิดจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 และมีอิทธิพลทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยตามไปด้วย การสร้างบรรยากาศจำเป็นต้องอาศัยรายละเอียดจากส่วนประกอบอื่น ๆ ของเรื่องด้วย เช่น สิ่งของเครื่องใช้ สีหน้าท่าทาง เครื่องแต่งกายและบทสนทนาของตัวละครตลอดจนเครื่องประกอบฉาก เช่น แสง สี และเสียง เป็นต้น เพราะสิ่งแวดล้อมเหล่านี้จะทำให้ตัวละครและผู้อ่านเกิดอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ผู้แต่งต้องการได้

เรื่องสั้นที่ดีจะต้องมีฉากและบรรยากาศที่สมจริง และที่สำคัญคือ ทั้งสองสิ่งนี้จะต้องสัมพันธ์กัน และต้องสอดคล้องกับเนื้อเรื่องด้วย โดยทั่วไปผู้แต่งเรื่องสั้นจะถือว่าบรรยากาศเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของฉาก เพราะมีส่วนช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นการสร้างบรรยากาศในเรื่องสั้นจึงนิยมทำควบคู่ไปกับการสร้างฉากพร้อมทั้งใช้หลักเกณฑ์แบบเดียวกัน

อุคม หนูทอง (2522 : 118) อธิบายว่า เรื่องสั้นมีองค์ประกอบเช่นเดียวกับนวนิยาย แต่มีลักษณะพิเศษเฉพาะดังนี้

1. มุ่งแสดงแนวคิดหรือปรัชญาเพียงอย่างเดียว
2. ใช้ตัวละครน้อย และมีตัวละครที่มีบทบาทที่สำคัญที่สุดในท้องเรื่องเพียงตัวเดียวเท่านั้น
3. วางโครงเรื่องอ่านแล้วชวนให้ฉงน โดยเริ่มจากปมปัญหาเล็ก ๆ แล้วค่อยผูกปมแน่นขึ้นนำไปสู่จุดสุดยอด (Climax) แล้วจบเรื่องลงทันที (แต่เรื่องสั้นในปัจจุบันไม่ได้เน้นที่โครงเรื่องก็มี)
4. ใช้เวลาในการดำเนินเรื่องน้อย เพื่อให้บทบาทของตัวละครอยู่ในวงจำกัด อยู่ในกรอบของความคิดเดียว
5. ความยาวของเรื่องประมาณ 1,000-10,000 ตัว หรือใช้เวลาอ่านประมาณ 5-50 นาที
6. การบรรยายฉาก ตัวละคร และบทสนทนา เป็นไปอย่างกระชับรัดกุม ไม่เยิ่นเย้ออย่างนวนิยาย

สรุปได้ว่า เรื่องสั้นมีองค์ประกอบของการแต่งเหมือนกับวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี ประกอบด้วย โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศ แต่เนื่องจากเรื่องสั้นมีความยาวจำกัด จึงมีลักษณะพิเศษคือ แสดงแนวคิดที่มีเพียงอย่างเดียว มีตัวละครน้อย ไม่เน้นการวางโครงเรื่อง และมีการบรรยายฉาก ตัวละคร บทสนทนาอย่างกระชับรัดกุม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างใกล้ชิด นอกจากวรรณกรรมจะสะท้อนถึงความคิดเห็นของผู้เขียนแล้ว ยังสะท้อนถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมด้วย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

สมพร มั่นตะสูตร (2524 : 16) ได้สรุปว่าความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมนั้นมีลักษณะสำคัญ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ชีวิตและสังคมเป็นบ่อเกิดของวรรณกรรม และวรรณกรรมมีส่วนพัฒนาแนวทางของสังคมในบางระดับ

2. วรรณกรรมเป็นกระจกส่องภาพของสังคมในแต่ละยุค และบันทึกไว้เป็นหลักฐานเพื่อให้นักอ่านได้เห็นชีวิตในบางแง่มุมที่ประวัติศาสตร์มิได้บันทึกไว้ เช่น ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในช่วงที่มีเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ เช่น ในเรื่องสี่แผ่นดิน ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช หรือเกร็ดความรู้บางอย่างที่ปรากฏในวรรณคดี

3. บทบาทของวรรณคดีหรือวรรณกรรมในแง่ที่มีอิทธิพลต่อสังคมทั้งบวกและลบนั้น หมายถึงว่า ผู้สร้างผลงานวรรณกรรมมีเป้าหมายในการสร้างวรรณกรรมเพื่อประโยชน์สนับสนุนส่งเสริมระบบสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง เช่น ไตรภูมิพระร่วง ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อทางการปกครอง สุภายิตพระร่วงก็ทำนองเดียวกัน หรือแม้แต่สุภายิตสอนหญิงของสุนทรภู่ ก็สร้างขึ้นมาเพื่อให้เป็นคติในการประพฤติปฏิบัติตนของกุลสตรีไทย นับเป็นการสร้างสรรค์สังคมระดับหนึ่ง แต่ในขณะเดียวกันอาจมีวรรณกรรมบางเรื่องที่ทำลายสังคม แม้ว่าผู้สร้างวรรณกรรมจะไม่ได้ตั้งใจก็ตาม

4. สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือนักเขียนในฐานะที่เป็นแหล่งรวมชีวิตวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งนักเขียนย่อมจะนำไปเป็นวัตถุดิบในการเขียนเสมอ และงานเขียนจะมีลักษณะเนื้อหา รูปแบบอย่างไร ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญทั้งสังคมว่าขณะนั้นสภาพสังคมเป็นอย่างไร คนในสังคมประสงค์จะอ่านเรื่องราวประเภทใด ผู้เขียนก็ต้องสร้างงานนั้นเพื่อสนองความปรารถนาของผู้อ่านอยู่เสมอ อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรมนั้นมีทั้งภายในภายนอก นั่นคือทั้งเรื่องของรูปธรรม เช่น การแต่งกาย พฤติกรรมต่าง ๆ และอิทธิพลภายใน นั่นคือความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมที่มีต่อแนวความคิดของนักเขียน

เจตนา นาควัชระ (2521 : 13 - 17) ได้เสนอว่า วรรณกรรมเป็นสิ่งผูกพันกับสังคม และเป็นสมบัติร่วมของทุกยุคทุกสมัยทุกถิ่น การศึกษาวรรณกรรมจึงต้องควบคู่กับสังคม ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของวรรณกรรม ผู้ประพันธ์ได้แสดงความคิด ปรัชญา ตลอดจนความจริงในสังคมด้วยความสนใจและความรับผิดชอบ วรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อสังคม รวมทั้งพลังในสังคมมนุษย์ด้วย

ตรีศิลป์ บุญขจร (2547 : 5-7) อธิบายว่า วรรณกรรมสัมพันธ์กับสังคมวรรณกรรม สะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัย ไม่ว่าจะนักเขียนจะจงใจหรือไม่ก็ตาม จึงกล่าวได้ว่า วรรณกรรมเป็นเสมือนคั่นห้องแห่งยุคสมัย เป็นภาพถ่ายชีวิตของยุคสมัย ความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคมอาจเป็นไปได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะแรก วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม ซึ่งมีใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ วรรณกรรมอาจสะท้อนสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรมเป็นเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ด้านนามธรรมคือค่านิยมของคนในสังคม ความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ดังที่ เรมอนด์ วิลเลียมส์ (Raymond Williams) กล่าวว่า เป็น “โครงสร้างของความรู้สึก” ซึ่งมีทั้งค่านิยม ความรู้สึก ความปรารถนาและชีวิตจิตใจของคนในทรศณะและความรู้สึกของผู้เขียน โดยนักเขียนบางคนมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยสะท้อนความต้องการที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้นที่เรียกกันว่าอุดมการณ์ ซึ่งผู้เขียนมิได้ตั้งใจ แต่แสดงออกด้วยโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ของเขา หรือผู้เขียนจงใจหยิบยกอุดมการณ์มาเป็นเนื้อหาของวรรณกรรม

ลักษณะที่สอง สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน นักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคม ทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญา และการเมือง สภาพการณ์เหล่านี้ย่อมเป็นปัจจัยกำหนดโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ของผู้เขียน อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรมดังเช่นสภาพเศรษฐกิจและการเมืองกำหนดแนวโน้มของวรรณกรรม ปัจจัยทางเศรษฐกิจอาจจำกัดขอบเขตในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งอาจจะบั่นทอนเสรีภาพของนักเขียนไม่เป็นอิสระจากการบีบบังคับทางเศรษฐกิจและการเมือง ดังที่ ลูเซียน โกลด์แมน (Lucien Goldman) นักวิจารณ์วรรณกรรมที่เรียกนักเขียนที่ตกอยู่ใต้อิทธิพลทางสังคมว่า “นักเขียนชั้นสอง”

ลักษณะที่สาม วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนเป็นผู้มีทรศณะกว้างไกลกว่าคนธรรมดา เพราะมีความเข้าใจและเข้าถึงสภาพของมนุษย์และสังคม ดังที่ เลียว โลเวนธาล (Leo Lowenthal) นักสังคมวิทยา กล่าวว่า “ศิลปินวาดภาพที่เป็นจริงเสียยิ่งกว่าตัวความจริงเอง” นั่นคือนักเขียนสามารถเข้าใจโลกและสภาพความเป็นจริงได้มากกว่าคนทั่วไป ผู้เขียนมองเห็นสังคมด้วยทรศณะที่กว้างไกลและลุ่มลึก จึงเป็นภาพจริงยิ่งกว่าความเป็นจริง เป็นแก่นแท้ที่กลั่นกรองแล้ว วรรณกรรมที่ยิ่งใหญ่จึงเป็นอมตะ เพราะเสนอภาพปัจจุบันอย่างถึงแก่นของความเป็นจริง และยังคงคาดคะเนความเป็นไปได้ในอนาคตได้อีกด้วย อิทธิพลของวรรณกรรมต่อสังคมมีทั้งอิทธิพลภายนอก ในด้านการแต่งกาย หรือการกระทำตามอย่างในวรรณกรรม และ

อิทธิพลภายในคืออิทธิพลทางความคิด การสร้างค่านิยมรวมทั้งความรู้สึกนึกคิด นักเขียนจึงมีบทบาทในฐานะผู้นำ แนวความคิดของสังคมและผู้นำทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่ง

นอกจากนี้ ตรีศิลป์ บุญขจร (2500 : 5-7) ได้ให้ความเห็นว่า การพิจารณาวรรณกรรมในฐานะเป็นภาพสะท้อนสังคม ควรให้ความสำคัญกับตัววรรณกรรมและกลวิธีในการเสนออุดมการณ์ที่อาจปรากฏในวรรณกรรมชิ้นนั้น ๆ ด้วย ส่วนการพิจารณาอิทธิพลของสังคมต่อนักเขียนควรให้ความสนใจว่านักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมมาอย่างไร และเขามีท่าทีสนองตอบต่ออิทธิพลเหล่านั้นอย่างไร

สเปนเดอร์ (Spender อ้างถึงใน สุชาติ สวัสดิ์ศรี. 2518 : ออนไลน์) ได้เขียนไว้ในคำนำหนังสือเรื่องนักเขียนหนุ่มว่า ความเป็นจริงในวรรณกรรมโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเขียนของต่างชาติหรือของไทยเองก็ตาม ปรากฏการณ์สำคัญอย่างหนึ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้ก็คือ วรรณกรรมเป็นกระจกเงาที่สะท้อนภาพทางสังคมและเป็นดัชนีชี้แนวของกระบวนการทางวัฒนธรรม ตลอดจนเสนอให้เห็นการยึดถือคุณค่าต่าง ๆ ของคนในสังคมแต่ละยุคสมัย ความเป็นไปทางการเมือง ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่สะท้อนออกมาให้เราได้จากคนอ่านและคนเขียน และถ้าหากจะมีความจริงที่นอกเหนือไปจากนี้อีกประการหนึ่งก็คือ วรรณกรรม (ทั้งงานเขียนทั่วไป ทั้งประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง โคนเน้นเฉพาะ นวนิยาย เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ และบทละคร) เป็นสัญลักษณ์ที่บอกให้เราเห็นความจริงจังของคนในชาติ หรือความฟุ้งเฟ้อของกลุ่มคนในสังคม ซึ่งทั้งนี้ย่อมแล้วแต่ว่ากลุ่มสังคมใดจะใช้กระจกเงาบานไหนออกมาฉาย ดังนั้นท่าทีและแนวโน้มของวรรณกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเขียนของไทยหรือต่างชาติ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดย่อมมีอิทธิพลเกี่ยวข้องกัน และย่อมขึ้นอยู่กับบรรดาผู้มีส่วนสร้างสรรค์ผลงานทางวรรณกรรมทั้งหลายจะพยายามเพียงใดที่จะยกวรรณกรรมชิ้นไว้เป็นสื่อของการรับใช้สังคมหรือเหยียบย่ำสังคมให้ต่ำทรามลง

สรุปได้ว่า วรรณกรรมกับสังคมย่อมจะมีความสัมพันธ์กันแยกออกจากกันได้ยาก ผู้สร้างวรรณกรรมคือหน่วยหนึ่งของสังคม สิ่งที่นักเขียนเขียนขึ้นก็ย่อมจะเป็นเป็นสิ่งที่อยู่ในสังคมหรือได้รับอิทธิพลจากสังคม วรรณกรรมเป็นหนังสือที่บันทึกเหตุการณ์หลาย ๆ ด้านจากสังคม เมื่อผู้อ่านอ่านแล้วย่อมจะได้รับอิทธิพลหรือเกิดความคิดคล้อยตาม

2.3 แนวคิดที่เกี่ยวกับความขัดแย้งที่ปรากฏในวรรณกรรม

ความขัดแย้งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวางโครงเรื่องของวรรณกรรมประเภทนวนิยาย และเรื่องสั้น มีความหมาย การแบ่งประเภทและลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1 ความหมายของความขัดแย้งที่ปรากฏในวรรณกรรม

ความขัดแย้งจะปรากฏใน โครงเรื่องของวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น เป็นจุดสูงสุดในเรื่องสั้น มีความหมายดังนี้

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543 : 127-128) อธิบายว่า ความขัดแย้ง (Conflict) คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวละครและตัวละครจะต้องหาทางคลี่คลายปัญหาได้ในตอนจบ

สุวคนธ์ จงตระกูล (2523 : 46) อธิบายว่าความขัดแย้ง หมายถึง การต่อสู้ (Struggle) ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างตัวเองกับฝ่ายปรปักษ์ ตัวเองกับชะตากรรมหรือสิ่งแวดล้อม หรือเป็นการต่อสู้ภายในจิตใจของตัวเอง

พิศมัย ศรีอนุพันธ์ (2526 : 25-26) สรุปความหมายของความขัดแย้งไว้ว่า ความขัดแย้ง (Conflict) หมายถึง อุปสรรคที่เกิดขึ้นกับตัวละครอันเป็นผลทำให้ตัวละครนั้น ไม่สามารถบรรลุความปรารถนาได้

ปริญญา เกื้อหนูน (2537 : 33) ได้อธิบายว่า ความขัดแย้ง คือ ความเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน หรือความไม่ลงรอยของพฤติกรรม การกระทำ ความคิด ความปรารถนา หรือความตั้งใจของตัวละครในเรื่อง

สรุปได้ว่า ความขัดแย้งในวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น คือการกระทำหรือความขัดแย้งของตัวละครที่ไม่ลงรอยกัน หรือตัวละครที่ต้องต่อสู้กับสิ่งภายนอกและภายในจิตใจตนเอง

2.3.2 ประเภทของความขัดแย้งที่ปรากฏในวรรณกรรม

ความขัดแย้งในวรรณกรรมย่อมต่างจากความขัดแย้งในทางจิตวิทยา มีการศึกษาวิเคราะห์ความขัดแย้งในวรรณกรรม และได้จำแนกประเภทของความขัดแย้งที่ปรากฏในวรรณกรรมได้ดังต่อไปนี้

วนิดา บำรุงไทย (2544 : 112-113) อธิบายว่าวรรณกรรมมีโครงเรื่องที่แสดงถึงความขัดแย้ง 2 ประการ ดังนี้

1. ความขัดแย้งภายนอก เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสิ่งแวดล้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง แบ่งได้เป็น 3 ชนิด ดังนี้

1.1 ความขัดแย้งกับมนุษย์ด้วยกัน เป็นโครงเรื่องที่พบมากในวรรณกรรมไทยแนวรักแนวผจญภัย และแนวครอบครัว เช่น ตัวเอกของเรื่องขัดแย้งกับญาติด้วยปัญหาทรัพย์สินรดก ความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยาด้วยความไม่เข้าใจกัน เป็นต้น

1.2 ความขัดแย้งกับธรรมชาติ เช่น การขัดแย้งกับความพยายามของตัวเองที่จะต้องสู้เอาชนะธรรมชาติ

1.3 ความขัดแย้งกับสังคม เช่น ตัวละครปฏิเสธค่านิยม กฎเกณฑ์ของสังคม

2. ความขัดแย้งภายใน เช่น จิตสำนึกฝ่ายสูงต่อสู้กับจิตสำนึกฝ่ายต่ำ การต่อสู้กับสัญชาตญาณภายในใจตนเอง รวมทั้งการต่อสู้กับชะตากรรม เช่น ตัวเอกฝ่ายหญิงของเรื่องต่อสู้กับความต้องการ ความปรารถนาที่จะมีความรักและกามารมณ์กับชายที่ไม่ใช่สามีของตน

ยุวพาส์ (ประทีปเสนา) ชัยศิลป์วัฒนา (2544 : 112-113) อธิบายว่าโดยปรกติแล้วโครงเรื่องจะต้องมีความขัดแย้ง ซึ่งก็คือปัญหาหรือความขัดแย้งที่จะทำให้เรื่องราวดำเนินต่อไป ความขัดแย้งนี้ต้องเกิดกับตัวเอกของเรื่อง หรือที่เรียกว่า Protagonist กับคู่กรณีหรือที่เรียกว่า Antagonist ลักษณะของปัญหาหรือความขัดแย้งแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ (Man Against Man) เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวเอกของเรื่องกับตัวละครอื่น ๆ ที่อยู่กันคนละฝ่าย ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจเป็นความขัดแย้งทางพฤติกรรม ความไม่ลงรอยกันทางความคิด หรืออาจจะมี ความปรารถนาที่แตกต่างกัน เช่น ใน the use of force ของวิลเลียม คาร์ลอส วิลเลียมส์ (William Carlos Williams) ตัวเอกของเรื่องคือหมอ มีความขัดแย้งกับเด็กผู้หญิงที่เป็นคนไข้ หมอต้องการตรวจดูคอเพื่อดูว่าเด็กนั้นติดเชื้อโรคคอตีบที่กำลังระบาดอยู่ในเวลานั้นหรือไม่ แต่เด็กกลับไม่ยอมอ้าปากให้หมอตรวจแต่โดยดี หมอจึงต้องเอาชนะเด็กเพื่อให้เด็กอ้าปากให้ได้

2. ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม (Man Against Environment) เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวเอกของเรื่องกับสิ่งแวดล้อมหรืออำนาจต่าง ๆ จากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางธรรมชาติ จากดินฟ้าอากาศสภาพสังคม หรือแม้แต่โชคชะตาที่กำหนดวิถีชีวิตของตัวเอกของเรื่องเองก็ตาม ตัวอย่างเช่นใน A Worm Path ของ ออโดรา เวลตี้ (Eudora Welty) ตัวละครเอกของเรื่องเป็นหญิงชราผิวดำชื่อ ฟีนิกซ์ แจ็คสัน (Phoenix Jackson) ต้องต่อสู้กับความยากจน และความไม่เท่าเทียมกันในสังคม เธอต้องเดินเท้าฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ทั้ง ๆ ที่เธอชราภาพเพื่อเข้าเมืองไปขอยามารักษาหลานชายที่มีโรคประจำตัว

3. ความขัดแย้งของมนุษย์กับตัวเอง (Man Against Himself) เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวเอกของเรื่องกับตัวของเขาเอง ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจเป็นความขัดแย้งทางด้านกายภาพ หรือบุคลิกภาพกับความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ หรือความรู้สึกกับผิชอบชั่วดี ในความขัดแย้งนี้ตัวเอกของเรื่องต้องต่อสู้กับตัวเอง ไม่เกี่ยวข้องกับตัวละครอื่น ๆ หรืออำนาจบีบบังคับจากภายนอกแต่อย่างใดทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่นใน The Fly ของแมนสฟิลด์ ตัวเอกของเรื่องคือ Boss ต้องต่อสู้กับความเศร้าโศกในจิตใจของตนเอง ที่ถูกชายตายจากไป เขาไม่สามารถเผชิญกับความจริงหรือยอมรับได้ว่าลูกชายของเขานั้นได้ตายไปแล้ว

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543 : 127-128) ได้จำแนกกลวิธีการสร้างความขัดแย้งในการดำเนินเรื่องมีดังนี้

1. ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ คือความขัดแย้งระหว่างตัวละครด้วยกันเอง โดยมีสาเหตุมาจากวัย ความคิด อุดมการณ์ ความเชื่อด้านศาสนา หรือชนบประเพณีแตกต่างกัน เช่น บทเพลงแห่งสายน้ำ ของนิเวศน์ กันไทยราษฎร์ แสดงความขัดแย้งระหว่างหญิงชราที่ยากจนกับชายวัยกลางคนที่ร่ำรวยเงินทองแต่เลี้ยงน้ำใจ คิดแต่จะคอยเอารัดเอาเปรียบและขูดรีดคนจน

2. ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ได้แก่ สภาพที่มนุษย์ต้องต่อสู้กับภัยธรรมชาติ อันได้แก่ การต่อสู้กับสัตว์ การต่อสู้กับความแห้งแล้งของธรรมชาติ หรือการต่อสู้กับโรคระบาด เป็นต้น ดังเช่น ในเรื่องเขียดขาคำ ของ ลาวคำหอม กล่าวถึงการต่อสู้ของมนุษย์กับความแห้งแล้งของดินฟ้าอากาศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น

3. ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม คือการที่มนุษย์ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม หรือค่านิยมทางสังคมได้ เช่นเรื่องลูกชายคนสุดท้าย ของ ศรีดาวเรือง ที่มีความคิดและพฤติกรรมขัดแย้งกับกฎเกณฑ์และค่านิยมของสังคมเกี่ยวกับการจัดงานศพ

4. ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ คือ การที่มนุษย์ต้องต่อสู้กับชะตากรรมของตัวเอง เช่นเรื่อง กา ของ วาณิช จรุงกิจอนันต์ ที่เล่าถึงเรื่องวิญญูณพยาบาทของ อีกา ซึ่งพยายามตามมาทวงหนี้ชีวิตจากชายหนุ่มทั้ง 3 คน เพราะหนุ่มเหล่านี้เคยลอบทำร้ายอีกาตัวนี้ จนถึงแก่ความตายด้วยความคะนองในวัยเด็ก

5. ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในใจของตัวเอง ได้แก่การต่อสู้ที่เกิดขึ้นในจิตใจของตัวละครเอง และมีผลทำให้ตัวละครเกิดความทุกข์ หรือความสับสนวุ่นวายใจ เช่น การต่อสู้ระหว่างการเห็นแก่ตัวกับการเห็นแก่ส่วนรวม การต่อสู้ระหว่างการเป็นผู้ชนะกับเป็นผู้แพ้ หรือการต่อสู้ระหว่างการเห็นแก่ผู้มีบุญคุณกับการเห็นแก่เงิน เป็นต้น เช่น เรื่องสั้นเรื่องรูปทรง แสงสี และประโยชน์ใช้สอยของแม่รี หลุยส์ ที่เล่าถึงความขัดแย้งภายในใจของตัวละครเอก ซึ่งประกอบอาชีพเป็นมัณฑนากร ว่าเกิดความรู้สึกสับสนใจตัวเอง เพราะเมื่อออกมาประกอบอาชีพเป็นนักออกแบบตกแต่งแล้ว เขาคำนั่งถึงแต่เงินรายได้ที่จะได้รับมากกว่าจะคำนึงถึงหลักของมัณฑนากรที่ได้ร่ำเรียนมา เป็นต้น

สรุปได้ว่าความขัดแย้งในวรรณกรรมจะแบ่งเป็นได้สองประเภทใหญ่ ประเภทที่หนึ่ง คือความขัดแย้งภายนอก ได้แก่ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ สัตว์ สังคม ธรรมชาติ สิ่งเหนือธรรมชาติ ประเภทที่สอง คือความขัดแย้งภายใน ได้แก่ความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละคร ความขัดแย้งแต่ละประเภททำให้เรื่องดำเนินไปตาม โครงเรื่อง และได้ความสนุกสนานชวนให้ติดตามอ่านต่อไป

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไข้ปัญหาของความขัดแย้ง

แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไข้ปัญหาของความขัดแย้ง มีนักวิชาการได้ให้ความหมายและวิธีการแก้ไข้ปัญหา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.4.1 ความหมายของปัญหา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2542 (2546 : 687) ให้ความหมายของปัญหาว่า ปัญหา คือ ข้อสงสัย ข้อขัดแย้ง เช่น ทำได้โดยไม่มีปัญหา คำถาม ข้อที่ควรถาม เช่น ตอบปัญหา ข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไข้ เช่น ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาทางการเมือง

ยูดา รัทไทย และธนิกันต์ มาฆะศิรินันท์ (2524 : 1) ให้ความหมายว่า ปัญหา คือ ช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ปัจจุบัน กับสภาพการณ์ที่เราต้องการให้เกิดขึ้น (หรือสภาพการณ์ไม่ดีที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต)

รศนา อัจชะกิจ (2535 : 2) กล่าวว่า ความหมายของปัญหานั้นมีหลากหลาย ความหมายที่ต้องการสื่อความหมาย เช่น ปัญหา หมายถึง เหตุการณ์ในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะเป็นไปไม่ตรงตามประสงค์ เหตุการณ์หันเหเบี่ยงเบนจากที่ควรเป็น หรืออีกนัยหนึ่งคือ ความแตกต่างระหว่างสถานะที่เกิดขึ้นจริงกับสถานะที่ตั้งเป้าหมายความหมายว่าควรจะเป็น โดยมีลักษณะเป็นเหตุการณ์ยุ่งยากที่จะต้องแก้ไข้หรือสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ และการที่มนุษย์ไม่รู้จักวิธีทำอย่างไรจึงจะบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด

จากความหมายของปัญหาดังที่กล่าวสรุปได้ว่า ปัญหา หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอุปสรรคที่ทำให้มนุษย์มีข้อขัดข้องต่าง ๆ การปฏิบัติงานไม่สามารถทำได้ตรงตามประสงค์หรือเป้าหมาย

2.4.2 วิธีการแก้ไข้ปัญหา

มีนักวิชาการที่ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไข้ปัญหาไว้ดังนี้

ชูดา จิตพิทักษ์ (2525 : 6) กล่าวถึงวิธีการแก้ไข้ปัญหาว่าการแก้ไข้ปัญหาอาจจัดได้อย่างน้อย 7 วิธี ได้แก่ การแก้ไข้ปัญหาโดยวิธีทางไสยศาสตร์ การแก้ไข้ปัญหาโดยสัตยชาติญาณ การแก้ไข้ปัญหาโดยการอ้างคำกล่าวของผู้รู้ การแก้ไข้ปัญหาจากสามัญสำนึก การแก้ไข้ปัญหาจากข้อมูลทางผัสสะ การแก้ไข้ปัญหาโดยตรรกวิธี และการแก้ไข้ปัญหาโดยวิธีวิทยาศาสตร์

รศนา อัจชะกิจ (2527 : 12-13) ได้กล่าวถึงวิธีการแก้ไข้ปัญหาว่า อาจอาศัยความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ โดยใช้วิธีทำตามสามัญสำนึกและสัตยชาติญาณ ปฏิบัติตามอารมณ์ที่รู้สึกในขณะนั้น ปฏิบัติตามคำทำนายของหมอดูหรือตามลางสังหรณ์ ปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้อื่น ยอมรับสภาพโดยไม่ดำเนินกรอื่นใดทั้งสิ้น และหันเหความสนใจไปเรื่องอื่น เพื่อลดความตึงเครียด

ซูซีฟ อ่อน โคนสูง (2522 : 120) ได้กล่าวถึงการแก้ปัญหาว่า เมื่อบุคคลมีมุ่งหมาย แต่มีอุปสรรคขัดขวางไม่ให้ไปถึงหรือได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องประสงค์จะทำให้เกิดปัญหานั้น ปัญหาอาจเกิดจากการไม่ทราบจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าคืออะไร บุคคลจึงพยายามจะขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้หมดไปเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ การแก้ปัญหาจึงเป็นการคิดที่มีจุดมุ่งหมาย

วีระพล สุวรรณนันท (2527 : 2) กล่าวว่า การแก้ปัญหา คือ การแก้ที่สาเหตุแห่งปัญหาหนึ่ง สาเหตุมีการแก้ไขหลายทาง ทางแก้ปัญหาแต่ละทางอาจจะแก้ปัญหาลหลายสาเหตุ การแก้ปัญหาควรหาชุดทางเลือกให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ควรคำนึงถึงความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติด้วย อย่าหลงประสพการณ์ อย่าหลงวิชาการ อย่าพอใจทางเลือกสองสามทาง ถ้าในกรณีที่มีปัจจัยจำกัดจงเลือกแก้ไขเฉพาะสาเหตุที่มีพลังที่ก่อให้เกิดปัญหามากที่สุดก่อน โดยเรียงตามลำดับของสาเหตุลงมา และในแต่ละชุดของทางเลือกให้หาแนวทางแก้ไขที่ครบเป็นระบบ โดยยึดวัตถุประสงค์และการประหยัด

สรุปได้ว่า วิธีการแก้ปัญหามีวิธีหลากหลาย แต่สิ่งสำคัญคือ ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ โดยวิธีวิทยาศาสตร์ ไซยศาสตร์ หรือปฏิบัติตามสาเหตุที่เกิดขึ้น

2.5 ความรู้เกี่ยวกับนิตยสารเรื่องสั้นช่อการะเกด

“ช่อการะเกด” เป็นนิตยสารนิตยสารต่อเนื่อง (Pocket Magazine) ถือกำเนิดครั้งแรกในรูปแบบเล่มของ ‘โลกหนังสือ’ ฉบับ ‘เรื่องสั้น’ เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2521 มีจุดประสงค์เพื่อให้เป็นเวทีเผยแพร่ผลงานเรื่องสั้นของผู้สนใจและรักการเขียนในขอบเขตทั่วประเทศ โดยไม่จำกัดรุ่นวัยใหม่ – เก่า รวมทั้งไม่จำกัดรูปแบบและเนื้อหา ช่อการะเกด ได้ขยายขอบเขตเปิดรับผลงานเรื่องสั้นของคนไทยในต่างประเทศด้วย ทั้งเสริมเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะการประพันธ์ ชีวิต ความคิด และผลงานของนักเขียนชั้นนำของไทยและของโลก รวมไปถึงสาระทางวรรณกรรมในประเด็นและพรรณณะต่าง ๆ โดยได้แยกออกไปเป็นส่วนของ ‘โลกหนังสือ’

ช่อการะเกด มี สุชาติ สวัสดิ์ศรี เป็นบรรณาธิการและประธานบริหาร กำหนดออกปีละ 4 ฉบับ ทุกต้นเดือนมกราคม เมษายน กรกฎาคม และตุลาคม เริ่มตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2550 เป็นต้นไป นอกจากนี้จะจัดให้มีงาน “ชุมนุมช่างวรรณกรรม” ประจำปีทุกวันเสาร์ที่สองหรือสามของเดือนธันวาคมเป็นประจำ

สุชาติ สวัสดิ์ศรี (2521) กล่าวว่า หลักเกณฑ์การคัดเลือกเรื่องสั้นให้ตีพิมพ์ลงในนิตยสาร ดังนี้

1. เรื่องสั้นที่ส่งเข้ามาับพิจารณาตีพิมพ์สามารถเขียนได้ทุกรูปแบบและเนื้อหา
2. เรื่องที่เขียนจะต้องเป็นเรื่องที่มีคุณภาพ
3. เรื่องที่เขียนส่งเข้ามาต้องเป็นเรื่องสั้นที่เขียนใหม่ซึ่งไม่เคยลงพิมพ์ที่ไหนมาก่อน
4. ความสั้น-ยาวของเรื่องสั้นเขียนได้ตามความเหมาะสมเท่าที่เห็นสมควรว่าลงดัว
5. เรื่องสั้นที่ได้รับคัดเลือกให้ตีพิมพ์อาจได้รับการแก้ไขทางด้านภาษาจากบรรณาธิการแล้วแต่กรณี
6. การส่งเรื่องสั้นเข้ามารับการพิจารณาตีพิมพ์ควรทำสำเนาเก็บไว้ เพื่อมิได้รับคัดเลือกให้ตีพิมพ์ ผู้เขียนสามารถนำไปปรับปรุงการเขียนต่อไปได้เลย
7. เรื่องสั้นที่ส่งเข้ามา อาจใช้นามปากกาหรือนามจริงก็ได้ และควรให้สถานที่ติดต่อเพื่อสมนาคุณ หรือเพื่อการติดต่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน
8. เรื่องสั้นที่ส่งเข้ามาถ้าหากนักเขียนปรารถนาจะส่งไปยังนิตยสารหรือหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นหลังจากเวลาผ่านไปพอสมควร นักเขียนควรแจ้งบรรณาธิการทราบก่อน เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาการพิจารณางานซ้ำซ้อนติดตามมาภายหลัง
9. เรื่องสั้นที่ตีพิมพ์ในนิตยสาร โลกหนังสือฉบับเรื่องสั้นลิขสิทธิ์จะตกอยู่กับบริษัทสำนักพิมพ์ดวงกมลจำกัด ถ้าหากมีการตีพิมพ์ครั้งใหม่ นักเขียนจะได้รับค่าลิขสิทธิ์ครั้งใหม่ ยกเว้นผู้อื่นหรือนักเขียนจะนำเรื่องสั้นไปรวมพิมพ์เอง และควรแจ้งให้บรรณาธิการนิตยสารนี้ทราบตามมารยาท

สรุปได้ว่า ช่อกระแศเป็นนิตยสารที่จัดพิมพ์เรื่องสั้นของนักเขียนรุ่นใหม่ ให้เป็นเวทีของนักเขียนที่เป็นแหล่งแสดงความสามารถในการแต่งเรื่องสั้น โดยมี สุชาติ สวัสดิ์ศรี เป็นบรรณาธิการและผู้บริหาร พิมพ์เผยแพร่ปีละ 4 ครั้งหรือทุก 3 เดือน เรื่องสั้นที่ตีพิมพ์มีทั้งรูปแบบเนื้อหา และกลวิธีการแต่งที่หลากหลาย นอกจากนี้ให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านแล้ว ยังเป็นแหล่งศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นสำหรับนักศึกษาวรรณกรรมเรื่องสั้นอีกด้วย ช่อกระแศจึงเป็นหนังสือรวมเรื่องสั้นอย่างแพร่หลายในวงวรรณกรรมและมีการอ่านเรื่องสั้นอย่างกว้างขวาง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสั้น

เรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมร้อยแก้วประเภทบันเทิงชนิดหนึ่ง มีขนาดสั้น ใช้เวลาในการอ่านน้อยและมีโครงเรื่องที่ไม่ซับซ้อน ปัจจุบันได้รับความนิยมจากผู้อ่าน และมีผู้วิจัยจำนวนมากที่ศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้น ดังที่

ดวงรัตน์ คำสวัสดิ์ได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้น ตีลาชีวิต ของ สุชีพ ปุญญานุภาพ (2550) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของเรื่องสั้น การใช้ภาษา และคตินิยม ผลของการศึกษาวิเคราะห์สรุปได้ว่า เรื่องสั้นตีลาชีวิต มีองค์ประกอบเรื่องสั้นครบตามองค์ประกอบของเรื่องสั้น การใช้ภาษาเหมาะสมกับเรื่องสั้นทางศาสนา มีการใช้โวหารเท่าที่มีทั้งหมด 11 ประเภท และมีการใช้ประโยค 3 ประเภท ซึ่งพบว่า มีอเนกกัตถประโยค (ประโยคความรวม) มากที่สุด ส่วนทางคตินิยม มีการนำหลักกรรมหมวดต่าง ๆ เป็นจำนวนมากมาวิเคราะห์ในเรื่องสั้น มีหมวดกรรมต่าง ๆ เช่น หมวดกรรมที่ 1 ได้แก่ อปมาทกรรม หมวดกรรมที่ 2 ได้แก่ กตัญญูกตเวทิตากรรม หมวดที่ 3 ได้แก่ สุจิต 3 หมวดที่ 4 ได้แก่ พรหมวิหาร 4 หมวดที่ 5 ได้แก่ สีล 5 หมวดที่ 6 ได้แก่ ทิส 6 หมวดที่ 7 ได้แก่ สปัปฺริสธรรม 7 หมวดที่ 8 ได้แก่ มรรค 8 เป็นต้น

นิโลบล นาคพลังกุล (2546) ได้ศึกษาภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในเรื่องสั้นไทยระหว่าง พ.ศ. 2532 – 2543 มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในเรื่องสั้นไทยระหว่าง พ.ศ. 2532 – 2543 จากเรื่องสั้นจำนวน 75 เรื่องในนิตยสาร และวารสารจำนวน 5 รายชื่อ ได้แก่ สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์มติชนสุดสัปดาห์ เนชั่นสุดสัปดาห์ ช่อกระแจะ และไรเตอร์แมกกาซีน

ผลการศึกษาสรุปว่า ตัวละครพระสงฆ์ในเรื่องสั้นระหว่าง พ.ศ. 2532 – 2543 แสดงพฤติกรรมทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมกับสถานภาพของพระสงฆ์ โดยพิจารณาจากการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา พฤติกรรมที่เหมาะสม ได้แก่ ปฏิบัติสมณกิจด้วยความสำรวม มีสติและความมั่นคงทางใจ สั่งสอนและเผยแผ่ธรรมะรวมไปถึงอนุเคราะห์ชาวบ้าน ส่วนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้แก่ แสวงหาเงินทอง มีอาชีพไม่บริสุทธิ์ เกี่ยวข้องกับสตรี ทำลายชีวิต และไม่สำรวมอินทรี

จากการศึกษาภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ที่ปรากฏในเรื่องสั้นพบว่ามีภาพลักษณ์ 6 ลักษณะ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ ภาพลักษณ์ส่วนบุคคลได้แก่ ภาพลักษณ์ของผู้ฝึกฝนตนทางธรรม ตัวละครพระสงฆ์จะฝึกฝนตนเพื่อความหลุดพ้น อีกทั้งเพื่อให้มีคุณธรรมมากขึ้น ภาพลักษณ์ของ

ผู้พ่ายแพ้ต่อกิเลส และภาพลักษณ์ของผู้ให้ความสำคัญกับตัวตนและวัตถุ ตัวละครพระสงฆ์จะให้ความสำคัญกับความทุกข์ทางเพศรส การมีชื่อเสียงเกียรติยศ รวมไปถึงความสะอาดสบายจากสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ กลุ่มที่สองคือ ภาพลักษณ์ที่สัมพันธ์กับสังคมได้แก่ ภาพลักษณ์ของผู้นำทางจิตวิญญาณ คือ ตัวละครพระสงฆ์จะช่วยให้ชาวบ้านคลายความทุกข์ใจ สร้างขวัญ กำลังใจ และสั่งสอนให้เป็นคนดี รวมทั้งพระสงฆ์เป็นสัญลักษณ์ของความดี ภาพลักษณ์ของผู้สงเคราะห์ชาวบ้าน ตัวละครพระสงฆ์จะสงเคราะห์ชาวบ้านในเรื่องการศึกษา และการดำเนินชีวิต ภาพลักษณ์ของผู้มอมเมาชาวบ้านให้หลงอยู่ในอวิชชา กล่าวคือตัวละครพระสงฆ์สอนให้ชาวบ้านเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ ซึ่งเป็นสิ่งไร้สาระ และไม่ช่วยให้ชาวบ้านเกิดปัญญาภาพลักษณ์ทั้ง 6 ที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพระสงฆ์ในสังคมไทย ซึ่งแม้ว่าจะลดบทบาทในด้านการเป็นผู้นำชุมชนลง หากยังมีความสำคัญในด้านการเป็นที่พึ่งทางใจของพุทธศาสนิกชน ขณะเดียวกันในบางภาพลักษณ์ยังแสดงให้เห็นความเป็นมนุษย์ปุถุชน ซึ่งยังอยู่ใต้อำนาจของกิเลสอีกด้วย

จากการศึกษาเรื่องสั้นระหว่าง พ.ศ. 2532-2543 พบว่าองค์ประกอบสำคัญในการนำเสนอภาพลักษณ์ของพระสงฆ์คือ น้ำเสียง ซึ่งปรากฏว่านักเขียนใช้น้ำเสียง 3 แบบในการนำเสนอภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ ได้แก่ น้ำเสียงชื่นชม น้ำเสียงเสียดสีประชดประชัน และน้ำเสียงแสดงความเห็นใจ การใช้น้ำเสียงแตกต่างกันทำให้เห็นภาพลักษณ์ของพระสงฆ์แตกต่างกัน

วีรรัตน์ เวทีประสิทธิ์ (2543) ได้ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องสั้นของ หยก บูรพา มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ศิลปะการประพันธ์เรื่องสั้นของหยก บูรพา ด้าน โครงเรื่อง กลวิธีในการแต่ง ตัวละคร ฉาก บทสนทนา สารัตถะแก่นเรื่อง และท่วงทำนองในการแต่ง (2) วิเคราะห์โลกทัศน์ที่ปรากฏในเรื่องสั้น (3) วิเคราะห์สังคมไทยที่ปรากฏในเรื่องสั้นโดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร จากเรื่องสั้นจำนวน 109 เรื่อง และเสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ จากผลการศึกษาด้านศิลปะการประพันธ์เรื่องสั้นของหยก บูรพา นั้น พบว่าหยก บูรพา ได้ใช้ประสบการณ์ของประพันธ์เรื่องสั้นเองนำมาผูกเป็น โครงเรื่อง โดยนิยมเริ่มเรื่องด้วยการบรรยายฉาก บรรยายตัวละคร บรรยายถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปมปัญหา สารัตถะสำคัญเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนทั่ว ๆ ไป ทั้งในสังคมเมืองและสังคมชนบทเพื่อนำเข้าสู่เนื้อเรื่องอย่างรวดเร็ว ได้ใช้ข้อขัดแย้งที่เกี่ยวกับการหลอกลวงใหญ่ และนิยมปิดเรื่องแบบสมจริงในชีวิตมากกว่าลักษณะอื่น ตัวละครส่วนใหญ่เน้นแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาได้อย่างสมจริงและเต็มไปด้วยอารมณ์ขัน นอกจากนี้ยังมีการสร้างบรรยากาศในชนบทและในเมืองหลวงได้อย่างละเอียดและชัดเจน ดังนั้นเรื่องสั้นของ หยก บูรพา จึงสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ของผู้เขียนที่มีต่อสังคม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ตลอดจนการดำเนินชีวิตของเพื่อนมนุษย์ได้อย่างกว้างขวาง ขณะเดียวกันนั้นก็สื่อให้ภาพของสังคมเมืองและสังคมชนบท พบว่าได้ประสบกับปัญหาลักษณะ

เดียวกัน โดยเฉพาะสังคมชนบทที่เน้นให้เห็นถึงปัญหาด้านการศึกษายังอยู่ในระดับต่ำและขาดคุณภาพเพราะขาดแคลนครูผู้สอน การขาดแคลนด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ปัญหาโสเภณี การดื่มสุราและเล่นการพนันภัยจากธรรมชาติ ความแห้งแล้งทุรกันดารของถิ่นที่อยู่และสภาพแวดล้อมเป็นเหตุให้ชาวชนบทด้อยโอกาสในทุก ๆ ด้าน ซึ่งหยก บุรพา สามารถสะท้อนสภาพชีวิตและความเป็นไปของสังคมได้อย่างสมจริง มีมุมมองที่กว้างไกล มีความแปลกใหม่และน่าสนใจยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้ผู้อ่านเห็นถึงความดีงามที่ควรรักษา รวมทั้งได้เสนอให้เห็นสภาพของสังคมที่มีข้อบกพร่อง เพื่อต้องการให้ผู้อ่านได้มีส่วนร่วมพัฒนาให้พ้นจากสภาพที่ไม่พึงปรารถนาของผู้คนในสังคมไทยต่อไป

สรุปว่าจากงานวิจัยที่มาข้างต้นเป็นงานวิจัยมีลักษณะของเรื่องสั้นในด้านกลวิธีการแต่งองค์ประกอบและภาพสะท้อนของสังคมและบุคคลในเรื่องสั้น เป็นการศึกษาวิเคราะห์ในหลาย ๆ ด้าน ที่มีประโยชน์ต่อผู้อ่านและทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจเรื่องสั้นมากขึ้น

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในวรรณกรรม

มีผู้วิจัยศึกษาความขัดแย้งในวรรณกรรมดังต่อไปนี้

วรรณคดี น้ำฟ้า (2543) ได้ศึกษาความขัดแย้งในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ความขัดแย้งในเสภาขุนช้างขุนแผน

ผลการวิเคราะห์พบว่า เสภาขุนช้างขุนแผนมีโครงเรื่องที่ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีการสร้างความขัดแย้งหลายชนิดสอดประสานเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ตลอดเรื่อง ในเหตุการณ์เดียวกันก็จะสร้างความขัดแย้งหลาย ๆ ชนิด ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินเรื่องและวิถีชีวิตตัวละคร ทำให้เนื้อเรื่องเข้มข้น สนุกสนาน ตื่นเต้น เร้าใจ ชวนติดตามตลอดทั้งเรื่อง

ความขัดแย้งที่เป็นสาเหตุทำให้การดำเนินเรื่องและวิถีชีวิตตัวละครเกิดการพลิกผัน มีทั้งความขัดแย้งภายในใจตัวละครและความขัดแย้งภายนอก แต่ส่วนใหญ่เป็นความขัดแย้งภายในใจตัวละคร การคลี่คลายความขัดแย้งในการดำเนินเรื่อง ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีการคลี่คลายให้ดำเนินไปอย่างช้า ๆ เมื่อเนื้อเรื่องดำเนินไปถึงจุดที่ความขัดแย้งชนิดหนึ่งคลี่คลาย ผู้แต่งจะสร้างความขัดแย้งชนิดใหม่ขึ้นมาอีกเสมอ โดยเฉพาะความขัดแย้งภายในใจตัวละคร ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดการดำเนินเรื่องและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของตัวละครต่อไปเรื่อย ๆ และความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร ซึ่งเป็นความขัดแย้งหลักของเรื่องสิ้นสุดลง เมื่อมีการตัดสินใจโทษผู้กระทำความผิดหรือตัวละครที่เป็นตัวการในการสร้างปัญหาเกิดความขัดแย้งกับตัวละครอื่น

วารางคณา ทวีวรรณ (2552) ได้ศึกษาความขัดแย้งทางสังคมในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุลมีความมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ความขัดแย้งทางสังคมและเพื่อวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอความขัดแย้ง

ในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล โดยศึกษาจากผลงานประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัล จำนวน 11 เรื่อง เสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ นวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล มีประเด็นความขัดแย้งทางสังคม 7 ลักษณะ ได้แก่

1. ความขัดแย้งด้านครอบครัว เกิดขึ้นเพราะสมาชิกในครอบครัวมีความแตกต่างทางความคิด เพศ วัย เป็นความขัดแย้งที่แสดงผ่านปัญหาช่องว่างระหว่างวัยทัศนคติ บทบาทหน้าที่ การดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน และการถือตัวเป็นใหญ่ของผู้ชาย ทำให้มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว

2. ความขัดแย้งด้านศาสนา เกิดขึ้นจากความรู้สึกภายในระหว่างคนที่มีความเชื่อทางศาสนาที่ต่างกัน จึงแสดงออกโดยการคัดค้านความเชื่อของศาสนาอื่น ผ่านการแสดงความคิดและพฤติกรรมเพื่อต่อต้านความเชื่อและพิธีกรรมของศาสนาอื่น รวมถึงการทำผิดหลักธรรมทางพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนเอง

3. ความขัดแย้งด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี เกิดจากการฝ่าฝืนธรรมเนียมประเพณีของสังคม จากคนที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งเป็นความขัดแย้งในขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต คือ ประเพณีการแต่งงานและการเลือกคู่ครองธรรมเนียมการปฏิบัติตัวของผู้หญิง และความขัดแย้งของคนต่างเชื้อชาติที่ต้องดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่ไม่คุ้นชิน

4. ความขัดแย้งด้านการเมืองการปกครอง เกิดจากการต่อสู้ของคนต่างฝ่ายที่มีอุดมการณ์หรือลัทธินิยมทางการเมืองที่ต่างกัน เพื่อแย่งชิงอำนาจในการปกครองสังคม แสดงความขัดแย้งผ่านการปฏิบัติ การทำสงคราม โดยใช้กำลังทางทหารและอำนาจของตนเองบีบบังคับให้ฝ่ายตรงข้ามจำยอม

5. ความขัดแย้งด้านเศรษฐกิจ เกิดจากความต้องการปัจจัยทางการเงินของมนุษย์เพื่อความอยู่รอดเพราะมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ปัญหาด้านการเงินเกิดได้จากการไม่มีอาชีพการแบ่งงานระหว่างเพศ รายได้ที่ไม่เพียงพอกับรายจ่าย การขาดแคลนที่อยู่อาศัยของคนรายได้น้อย ปัญหาทางการเงินนี้มีส่วนทำให้สถานะทางสังคมของบุคคลสูงขึ้นหรือต่ำลงด้วย

6. ความขัดแย้งด้านชนชั้น มีสาเหตุจากการถูกกำหนดระดับชั้นทางสังคมให้บุคคลมีสถานะทางสังคมที่สูงต่ำต่างกัน มีเกณฑ์การแบ่งระดับชนชั้นจาก ศักดินา ชาติกำเนิดหน้าที่การงานทรัพย์สินเงินทอง การศึกษา สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์และการยอมรับจากสังคมหรือครอบครัวข้าง

7. ความขัดแย้งด้านเชื้อชาติ เกิดจากความรู้สึกแปลกแยกระหว่างคนต่างเชื้อชาติเมื่อเห็นความแตกต่างทางด้านร่างกาย ผิวพรรณ หน้าตา นำไปสู่การไม่ยอมรับว่าเป็นกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน และเกิดจากความแตกต่างระหว่างภาษา เป็นอุปสรรคเมื่อมีการสื่อสารหรือสนทนาระหว่าง

คนต่างเชื้อชาติ และกลายเป็นความขัดแย้งเมื่อคนที่มาจากชาติมหาอำนาจจะไม่ยอมพูดภาษาของชาติที่ค้อยกว่า

กลวิธีการนำเสนอความขัดแย้งในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล มีการนำเสนอผ่านองค์ประกอบของนวนิยาย 6 ลักษณะ คือ นำเสนอผ่านโครงเรื่อง คือ การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง จุดวิกฤต การคลายปมและการปิดเรื่อง ผ่านตัวละครเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างและความหลากหลายของตัวละคร ผ่านบทสนทนาเพื่อให้ทราบถึงลักษณะนิสัยและภาวะความกดดันของตัวละครเมื่อพบกับความขัดแย้ง ผ่านการเล่าเรื่องให้ผู้แต่งเลือกใช้เพื่อความน่าสนใจ ผ่านฉากโดยใช้ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ การสร้างเหตุการณ์ที่มีผลต่อเนื้อเรื่องและอารมณ์ของตัวละคร และผ่านแก่นเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงปัญหาความขัดแย้งในสังคมได้ชัดเจน

เขาวลักษณะ กิตติชัย (2533) ได้ศึกษาความขัดแย้งในวรรณกรรมนิทานพื้นบ้านอีสานมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความขัดแย้งในวรรณกรรมนิทานพื้นบ้านอีสาน จำนวน 10 เรื่อง คือ ชูฉวนางอ้าว ผาแดงกับนางไอ่ กำพรว้าผีน้อย ท้าวกำกาคำ พญาคันคาก หน้าผากไกลกะดั้น หัวฮุ้งหรือเจือง ขุนบรม ตำนานฟ้าแดดสูงยาง และตำนานอูรังคราตุ โดยศึกษาลักษณะของความขัดแย้งในวรรณกรรมนิทานพื้นบ้านอีสานและศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมจากความขัดแย้ง ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ลักษณะของความขัดแย้งในวรรณกรรมนิทานพื้นบ้านอีสานมี 5 ลักษณะคือ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เป็นความขัดแย้งระหว่างคนดีกับคนชั่ว หรือเป็นความขัดแย้งระหว่างคนต่างวัย ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคมเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับระเบียบทางสังคม ด้านความคิดความเชื่อที่แตกต่างกันออกไป และรวมถึงความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนที่ต่างกันในเรื่องเผ่าพันธุ์ ศาสนา ค่านิยม และวัฒนธรรม ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นความขัดแย้งที่เชื่อกันว่าเกิดจากเทพเจ้า ภูตผีปีศาจ เคราะห์กรรม รวมไปถึงอำนาจทางไสยศาสตร์ หรือสิ่งลึกลับอื่น ๆ ที่กระทำใ้มนุษย์ได้รับทุกข์ภัยหรือแสดงภาวะไม่ปกติสุขต่าง ๆ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติเป็นความขัดแย้งที่มนุษย์ต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติในรูปแบบต่าง ๆ และความขัดแย้งแต่ละลักษณะดังกล่าวบางครั้งปรากฏเป็นความขัดแย้งหลัก บางครั้งปรากฏเป็นความขัดแย้งรอง หรือเป็นความขัดแย้งปลีกย่อยอื่น ๆ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่มีส่วนเชื่อมโยงเหตุการณ์ในเรื่องให้ต่อเนื่องกันไปโดยสมบูรณ์ และมีความน่าสนใจยิ่งขึ้น ความขัดแย้งจึงมีความสำคัญต่อวรรณกรรมในฐานะเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการสร้าง ทำให้มีโครงเรื่อง มีเหตุการณ์และนาฏการตามมา ทั้งก่อให้เกิดรสต่าง ๆ ทางวรรณกรรม และแสดงความเป็นไปตามสังขารของชีวิตมนุษย์และสังคมเอาไว้

การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมจากความขัดแย้งทางวรรณกรรม พบว่า กวีสะท้อนภาพสังคมในด้านคติความเชื่อ และศาสนา ด้านค่านิยมจารีตประเพณี ด้านการเมืองปกครอง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ภาพสะท้อนออกมามีลักษณะเป็นประโยชน์แก่การศึกษาวิถีชีวิตและสภาพสังคมของชาวอีสานยุคก่อนได้ดี นับว่าเรื่องความขัดแย้งในวรรณกรรมไม่ได้สร้างขึ้นเพื่อความบันเทิงอย่างเดียว แต่ได้เสนอข้อเท็จจริงทางสังคมไว้ด้วย

สรุปว่าจากงานวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า มีผู้วิจัยสนใจศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมในด้านกลวิธีการที่นำเสนอความขัดแย้ง และแบ่งประเภทของความขัดแย้ง โดยสะท้อนเหตุการณ์ออกมาในเรื่องได้อย่างน่าสนใจ และชวนให้ติดตามเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบให้เห็นได้ชัด

2.6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการแก้ปัญหา

มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการแก้ปัญหา ดังนี้

ภูัสสิขี กันทะบุผา (2549) ได้ศึกษา การวิเคราะห์กระบวนการแก้ปัญหาที่ตัวละครใช้ในวรรณคดีเรื่อง สามก๊ก มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการแก้ปัญหาของตัวละครในวรรณคดีเรื่อง สามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) และเพื่อเป็นแนวทางประกอบการเรียนการสอนวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อความที่บ่งชี้ถึงกระบวนการแก้ปัญหาจากกลุ่มตัวละครที่อยู่ในเหตุการณ์ซึ่งมีผู้นำสามก๊กอยู่ด้วยคือ วุยก๊ก ซึ่งมีโจโฉเป็นผู้นำก๊ก จ๊กก๊ก ซึ่งมีเล่าปี่เป็นผู้นำก๊ก กงก๊กซึ่งมีซุนกวนเป็นผู้นำก๊ก โดยผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการแก้ปัญหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนั้นจึงสรุปกระบวนการแก้ปัญหา เพื่อให้เหมาะสมกับการนำมาวิเคราะห์ ซึ่งมีกระบวนการแก้ปัญหาทั้งหมด 5 ขั้นตอนคือ ขั้นพบปัญหา ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นเสนอวิธีแก้ปัญหา ขั้นปฏิบัติ ขั้นสรุปผลการแก้ปัญหา

ผลการวิจัยพบว่า ปรากฏการใช้กระบวนการแก้ปัญหาทั้งที่ใช้กลอุบายและไม่ใช้กลอุบายในการแก้ปัญหา เนื่องจากตัวละครอาจใช้ปฏิภาณไหวพริบและภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาซึ่งผลจากการวิเคราะห์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนวิชา วรรณคดีวิจักษ์ในแง่การวิเคราะห์กระบวนการแก้ปัญหของตัวละครได้

จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ (2549) ได้ศึกษาความขัดแย้งในวรรณคดีไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการเผชิญปัญหาและการแก้ปัญหของตัวละคร ซึ่งจะให้เห็นแนวคิด ค่านิยม และความเชื่อในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยพิจารณาจากความขัดแย้งในวรรณคดีสำเร็จอารมณ์สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จำนวน 16 เรื่อง ได้แก่ ดาหลัง รามเกียรติ์ อุณรุท อิเหนา สังข์ทอง ไกรทอง คาวี มณีพิชัย ไชยเชษฐ สังกศัลย์พิชัย พระอภัยมณี โคบุตร ลักขณวงศ์ สิงห์ไกรภพ ขุนช้างขุนแผน และกาฬี ผู้ศึกษาได้ใช้ทฤษฎีความขัดแย้งทางวรรณคดีศึกษาวิเคราะห์

ความขัดแย้งโดยศึกษาประเภทของความขัดแย้ง บุคคลที่เกิดความขัดแย้ง สาเหตุที่เกิดความขัดแย้ง และใช้ทฤษฎีการเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาทางจิตวิทยาศึกษาลักษณะและวิธีการแก้ปัญหา ความขัดแย้งของแต่ละคน

ผลการศึกษาพบว่า ความขัดแย้งที่ปรากฏมากที่สุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับตนเอง มนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ มนุษย์กับสังคมและมนุษย์กับธรรมชาติ โดยความขัดแย้งทั้งหมดต่างเป็นปัญหาที่ทำให้แต่ละคนเกิดการเผชิญปัญหาและการแก้ปัญหา

ส่วนการเผชิญปัญหาและการแก้ปัญหของแต่ละคนพบว่าการเผชิญปัญหา มี 3 แบบ เรียงตามลำดับที่ปรากฏมากที่สุด ได้แก่ การเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ปัญหา การเผชิญปัญหาแบบมุ่งประเมินสถานการณ์ และการเผชิญปัญหาแบบมุ่งปรับอารมณ์ วิธีการแก้ปัญหาที่พบมากที่สุดคือการใช้วาจา นอกจากนี้ยังปรากฏวิธีการแก้ปัญห่อื่น ๆ คือ การใช้กำลัง การขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น การใช้ไสยศาสตร์ การนั่งเฉย และการฟังศาสนา

จากการศึกษาความขัดแย้ง การเผชิญปัญหา และการแก้ปัญหของแต่ละคนพบว่าได้สะท้อนแนวคิดทางสังคม เรื่องปิตาธิปไตย เรื่องเทวราชา เรื่องอาวุโส และเรื่องศักดิ์ศรี และแนวทางศาสนา เรื่องกรรม และเรื่องธรรมะย่อมชนะอธรรม นอกจากนั้นแล้วยังได้สะท้อนค่านิยมและความเชื่อ ได้แก่ ค่านิยมด้านการเมืองการปกครอง ด้านประเพณี ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านเพศสถานะ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์ศรี เรื่องโหราศาสตร์ เรื่องไสยศาสตร์ เรื่องโชคกลาง เรื่องทางพุทธศาสนาและการเสี่ยงทาย

สรุปได้ว่างานวิจัยเกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหของวรรณคดีแต่ละเรื่อง มีวิธีที่แตกต่างกันและพบว่าวรรณคดีสะท้อนความขัดแย้งและการแก้ปัญหาโดยกลวิธีต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นแนวคิดและศาสนา ผู้วิจัยจะใช้และสรุปวิธีแก้ปัญหที่เหมาะสมที่สุดกับเรื่องที่ศึกษา

2.6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสั้นช่อการะเกด

มีผู้วิจัยนำเรื่องสั้นเรื่องช่อการะเกดไปศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ ดังนี้

เจริญศรี มาศรี (2540) ได้วิเคราะห์เรื่องสั้นในนิยายสารช่อการะเกดชุดที่ 6-20 มีเรื่องสั้นที่นำมาศึกษาทั้งสิ้น 28 เรื่อง มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวเรื่องที่ปรากฏและองค์ประกอบของเรื่องสั้น

ผลการวิจัยปรากฏว่าในด้านแนวเรื่อง พบว่าเรื่องสั้นในนิยายสารช่อการะเกด มีแนวเรื่องทั้งหมด 9 แนว คือ แนวเรื่องเกี่ยวกับปัญหาสังคมและผลกระทบ แนวเรื่องเกี่ยวกับปัญหาของปัจเจกบุคคล แนวเรื่องเกี่ยวกับความแปลกแยก แนวเรื่องเกี่ยวกับวิพากษ์วิจารณ์การเมืองและ

การปกครอง แนวเรื่องเกี่ยวกับความรักและกามารมณ์ แนวเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา แนวเรื่องเกี่ยวกับศาสนา แนวเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และแนวเรื่องอื่น ๆ อันเป็นข้อปลีกย่อย โดยแนวเรื่องที่ถูกเขียนนิยมนิยมเขียนมากที่สุด คือ เรื่องเกี่ยวกับปัญหาสังคมและผลกระทบ แสดงให้เห็นว่านักเขียนเรื่องสั้นร่วมสมัยมีความสนใจที่จะเสนอเนื้อหาเชิงสังคมเป็นหลักไม่ต่างจากเรื่องสั้นในยุคก่อนหน้านี้นี้ แต่ประเด็นปัญหาทางสังคมที่รายละเอียดแตกต่างกันไปตามสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคม ขณะเดียวกันก็มีประเด็นปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมสมัย เช่น ปัญหาของปัจเจกบุคคล ปัญหาความเสื่อมทรามทางด้านจิตใจและจริยธรรมก็ได้กลายเป็นแนวเรื่องที่นักเขียนร่วมสมัยให้ความสนใจเช่นเดียวกัน สรุปโดยภาพรวมแล้วเรื่องสั้นในนิตยสารช่อการะเกดมีแนวเรื่องแบบสมจริง (Realistic) มากกว่าแนวเรื่องอื่น ๆ

ในด้านองค์ประกอบของเรื่องสั้น พบว่า เรื่องสั้นในนิตยสารช่อการะเกดมีลักษณะของโครงเรื่อง 3 แบบ คือ โครงเรื่องแบบเก่า (Traffition Plot) ที่ให้ความสำคัญของการลำดับเหตุการณ์และสถานการณ์ในเรื่อง กับ โครงเรื่องแบบใหม่ที่มีลักษณะไม่เน้นโครงเรื่อง (Anti-plot) ไม่ให้ความสำคัญของการลำดับเหตุการณ์ และโครงเรื่องแบบผสมผสานระหว่างโครงเรื่องแบบเก่ากับโครงเรื่องแบบใหม่ แสดงให้เห็นว่า กลวิธีและรูปแบบของเรื่องสั้นร่วมสมัยของไทยยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก

ในด้านตัวละครนั้น พบว่า ส่วนใหญ่มีแนวการสร้างตัวละครที่ไม่เปลี่ยนแปลงจากขนบการเขียนเรื่องสั้นทั่วไป คือ ตัวละครส่วนใหญ่มีความสมจริงมากที่สุด ซึ่งน่าจะเปรียบเสมือนตัวแทนของคนในสังคมร่วมสมัยที่มีความหลากหลายในกลุ่มอาชีพ เพศ วัยและสถานภาพ แต่นักเขียนนิยมนสร้างตัวละครชายมากกว่าหญิง เพราะนักเขียนเรื่องสั้นส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ลักษณะร่วมที่น่าสนใจ คือ ตัวละครคงเป็นประชาชนในระดับล่างของสังคม และนักเขียนก็มีวิธีการนำเสนอตัวละครอย่างน่าสนใจด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ด้วยการบอกเล่า การให้ตัวละครเล่าเรื่องตัวเอง หรือตัวละครรองเล่าเรื่องตัวละครเอก รวมทั้งการเสนอแบบภววิสัย ในการสร้างฉากและบรรยากาศ พบว่าเรื่องสั้นส่วนใหญ่ใช้ฉากสมจริงตามสภาพภูมิประเทศ ทั้งในเมืองและชนบท ฉากตามอุดมคติและฉากเหนือจริงปรากฏน้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่เป็นแนวเรื่องแบบสมจริง และฉากก็มีบทบาทกำหนดพฤติกรรมและการกระทำของตัวละคร ทั้งยังช่วยเน้นให้เห็นแก่นเรื่องชัดเจนขึ้น

ในด้านแก่นเรื่อง พบว่า เรื่องในนิตยสารช่อการะเกด เสนอแก่นเรื่องที่มีลักษณะสากลมากที่สุด คือการแสดงให้เห็นสภาวะที่เป็นธรรมชาติสากลของมนุษย์ รองลงมาคือแก่นเรื่องที่แสดงถึงสังคมนานเกี่ยวกับเรื่องธรรมดาโลก แก่นเรื่องที่น่าสนใจและเป็นลักษณะเด่นคือแก่นเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงสภาวะและปัญหาของมนุษย์สมัยใหม่ ที่มีชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคมที่เจริญทางด้าน

วัตถุในยุคข้อมูลข่าวสาร ซึ่งมีความแปลกแยกและความเสื่อมทรามทางด้านจิตใจ อันนำไปสู่แก่นเรื่องที่เสนอปัญหาความตกต่ำทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคมยุคใหม่ แก่นเรื่องที่โดดเด่นอย่างมากในเรื่องสั้นก่อนหน้านี้ คือการเสนอปัญหาทางการเมืองกลับปรากฏค่อนข้างน้อย นอกจากนี้ยังปรากฏแก่นเรื่องอื่น ๆ เช่น แก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม การล่มสลายและปัญหาของครอบครัวยุคใหม่ และแก่นเรื่องใหม่ สำหรับแก่นเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับแก่นเรื่องเรื่องอื่น ๆ

โดยสรุปเรื่องสั้นในนิตยสารช่อกระแศ ยังคงเป็นเรื่องสั้นในแนววิจารณ์สังคมเป็นส่วนใหญ่ นักเขียนยังคงได้รับแรงบันดาลใจและวัตถุดิบจากสังคมร่วมสมัยมาเป็นเนื้อหาและแนวคิดสำคัญของเรื่อง โดยนำเสนอในรูปแบบของเรื่องสั้นที่มีความสมบูรณ์ในองค์ประกอบต่าง ๆ และทุกองค์ประกอบล้วนมีความสัมพันธ์อย่างกลมกลืน เมื่อพิจารณาองค์ประกอบแล้วเรื่องสั้นส่วนใหญ่ยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงคลี่คลายไปจากแนวโน้มในการเขียนแบบดั้งเดิมมากนัก แม้จะมีความพยายามนำเสนอกลวิธีและรูปแบบใหม่ ๆ บ้าง แต่ก็ยังเป็นบางส่วนและอยู่ในระดับของงานเขียน เรื่องสั้นเชิงทดลองเสียมากกว่า

โชคชัย บัณฑิตศิลปะศักดิ์ (2542) ได้ศึกษาการวิเคราะห์สังคมไทยจากเรื่องสั้นในนิตยสารช่อกระแศ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้นในนิตยสารช่อกระแศ ช่วง พ.ศ. 2535-2539 โดยพิจารณาจากแก่นเรื่อง (Theme) ของเรื่องสั้นจำนวน 282 เรื่อง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เรื่องสั้นในนิตยสารช่อกระแศ ได้ทำหน้าที่สะท้อนภาพในสังคมไทยในด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

ภาพสะท้อนทางด้านชีวิตความเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไป สะท้อนให้เห็นชีวิตชาวชนบทที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมเมืองซึ่งเป็นสังคมวัตถุนิยม บุคคลต่างดำเนินชีวิตในลักษณะตัวใครตัวมัน สภาพดังกล่าวจึงทำให้บุคคลบางคนเกิดความรู้สึกสับสน และตั้งคำถามถึงความหมายที่แท้จริงของชีวิต นอกจากนี้ยังได้สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตของบุคคลในสังคม เช่น พนักงานบริษัท นักเขียน นักหนังสือพิมพ์ คนงาน ช่างตัดผม คนขับรถแท็กซี่ เป็นต้น ตลอดจนสะท้อนปัญหาสังคมต่าง ๆ อย่าง ปัญหาโสเภณีและโรคเอดส์ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสุขภาพ และปัญหาสิ่งแวดล้อม

ภาพสะท้อนทางด้านครอบครัว สะท้อนปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว เช่น ผู้นำครอบครัวไม่มีความรับผิดชอบ การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างบุคคลร่วมสายโลหิต และปัญหาการนอกใจคู่ครอง นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะครอบครัวจากครอบครัวขนาดใหญ่มาเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีขนาดเล็ก ตลอดจนสภาพครอบครัวที่มีความสุขตามอัตภาพ และครอบครัวที่มีปัญหาปลีกย่อยอย่างอื่น

ภาพสะท้อนทางด้านการเมืองการปกครอง สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของนักการเมือง และข้าราชการที่แสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ของตนมากกว่าการเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของประชาชน พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของทหารที่เข้าปราบปรามประชาชนที่ชุมนุมเรียกร้องทางการเมือง และบทบาทของปัญญาชนในสังคม

ภาพสะท้อนทางด้านเศรษฐกิจ ผู้เขียนได้สะท้อนปัญหาการใช้ที่ดิน การแย่งการถือครองที่ดิน รวมทั้งการขยายตัวของธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปัญหาการใช้แรงงานเด็ก และการเอาเปรียบแรงงาน

ภาพสะท้อนทางด้านการศึกษา สะท้อนเจตคติด้านลบต่อระบบการศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร พฤติกรรมของครูอาจารย์ ทั้งด้านบวกและด้านลบและปัญหาการใช้ภาษาไทยของคนในสังคม

ภาพสะท้อนทางด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี สะท้อนบทบาทของพระสงฆ์ในด้านที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ยังสะท้อนประเพณีการบวช การตาย และความเชื่อของคนในสังคม รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยมุสลิมและชาวไทยเชื้อสายจีน

ภาพสะท้อนที่ปรากฏในเรื่องสั้นมีความสอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมไทยเป็นภาพรวมของปรากฏการณ์ในสังคมและภาพเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2535-2539

สรุปว่ามีการวิจัยเรื่องสั้นช่อการะเกดในด้านแนวเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ภาพสะท้อนของสังคมและครอบครัว ในด้านชีวิต การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งทำให้เรื่องสั้นมีความสมจริง ทั้งสังคมโดยภาพรวมและสังคมในช่วงเวลาที่แต่งเรื่องสั้น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมด เป็นงานวิจัยที่วิเคราะห์ลักษณะของวรรณกรรม ร้อยกรอง และร้อยแก้วในด้านกลวิธีการแต่ง องค์ประกอบ ลักษณะของเนื้อเรื่อง โดยในการวางโครงเรื่องที่เป็นความขัดแย้งของตัวละครและเหตุการณ์ในเรื่อง ผู้แต่งได้ใช้กลวิธีที่น่าสนใจ โดยเฉพาะการสร้าง ความขัดแย้งในเรื่องสั้นที่มีผู้วิจัยสนใจใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ความขัดแย้งในเรื่องสั้นช่อการะเกดปี 2553 ผู้วิจัยจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความขัดแย้งในเรื่องสั้นช่อการะเกด ปี 2553